

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Полажући много на везу између теорије и праксе, Д-р Ото Фишер, професор Универзитета у Бреслави, упућује нарочитим разлагањем на факат, да се до оне везе, каква веома згодно постоји у настави медицинског факултета, не може доћи и у правничким студијама. Било би одиста, заморно износити разлоге, зашто је та веза знатно отежана у правничкој настави, те, због тога, нећемо ни износити његове мисли у том делу, ма да су оне и у том односу веома значајне. Али, ако по његовом гледишту практична страна наставе не може бити у оној мери и у оном облику заступљена, у којој она с тако значајним успехом постоји на медицинским клиникама, ипак, њој треба приступити што је могуће више. На ту жељ, он тражи, да професори правног факултета практикују, као узгредно занимање, још и судијски позив, наравно, на начин, који ће их у област судске праксе увести толико довољно, колико је за практични интерес теоријских предавања потребно, али, који их неће омести у професури, као главној ствари. Он верује и много полаже на то, да ће професор живим примерима, што их даје стварни правни живот у његовим конкретним случајевима, примери из живота, на које је професор лично применио своје теоријске назоре, допринети, да он, пре свега и сам, далеко интензивније уђе у практични смисао појединих начела, па самим тим, да ће му такав практични материјал из непосредног искуства, на који је већ теорију применио, много боље послужити да тај материјал употреби као непосредно објашњење и критеријум на-

чела, што их у теоријском облику износи студентима, него кад би се послужило примерима из праксе, у којој сам није учествовао.

Сва ова разлагања имала су смисао да потврде и објасне, како би било веома потребно, да се факултетска настава и у нас појача нарочито и добро организованом наставом у њеном практичном делу, те да се правништву створи могућност за боље и лакше појимање теоријских студија, за преданију оданост факултетској настави и ближе разумевање правничког циља, позива, коме је правна наука намењена. Како би се то имало извести, у којој мери и ком облику, није наше да ценимо, већ ствар нарочитих стручњака, а у првом реду професора Универзитета. За практично извођење ових мисли, у облику нарочито организоване универзитетске наставе, ми у опште немамо подобности, као што смо то још у почетном делу ове расправе нагласили.

Овим смо се одужили само једном делу наше главне мисли; а на име, да би факултетску наставу требало појачати у њеној практичној страни.

Сад би имали да приступимо ономе, што је са гледишта ове расправе далеко важније и што, управо, и чини њену суштину; а на име: шта је то, чиме треба појачати наше правништво после свршених факултетских студија, а с нарочитим обзиром на разноликост његовог позива у државној служби? Кад стоји тај факат, да правништво са спремом, коју износи из факултета, нема још довољно подобности за стручне позиве у државној служби, па да се још шире изразимо, за стручне позиве у јавној служби у опште, као што смо то раније нагласили и позвали се на стање, које нам показује и прошлост и садашњост, шта је то, чиме би се правништво, бар после свршене факултетске наставе, уздигло бар до релативно јаке подобности за поједине стручне позиве, који правничком фаху припадају.

Ми мислимо, да би том циљу најбоље одговорили добро организовани државни искушеници.

Ма колика била добра и потпуна факултетска настава, од ње не треба тражити све. Доста је, ако свршени правник после свију положених испита има довољно јаку основу за даљу студију правне науке; ако је он на начелној основи толико упознат са правном науком, да може почет све њене поједине делове више или мање студирати самостално; ако би могао с довољно разумевања улазити у шира, систематски разрађена специјална дела појединих научара. Сумарно познавање важнијих принципа, студираних истина на систематској, али не на онако пространој основи, каква би дотичну научну категорију развијала у свима начелним нијансама и конзеквенцама, треба да је за правника довољно. Ако се је још у вези са таквом теоријском страном успело, да је правник још и у облику практичних предавања ушао у прави смисао начела, која је на теоријским предавањима слушао, онда би он имао довољно подобности, да после свршене школе уђе у канцеларију на припремне положаје правосуђа или администрације, са довољно подобности, да послове практично изучава, и да, улазећи у праксу, отпочне критички да суди о начелима правне науке, која су за дотичну службу везана, као и о модификацији тих начела, која по нашем законодавству у већој или мањој мери постоје. А улазећи у посао на такав начин, он се све више и управо, тек од тада, у правом смислу оспособљава, да и науку, која с тим позивом стоји у вези, штудира на широј основи: јер ће му тада бити и разумљивија; а по самом интересу службе коју врши, осетиће, да му је та опширност и више потребна. Читајући стручну литературу у том положају, у положају једног државног службеника, он располаже још и појачаном амбицијом свога позива, коме се у пракси одао; а што је веома значајно, знатно појачаном и управо сасвим олакшаном могућношћу, да му разумевање теорије буде знатно приступачније, да у њен смисао улази и са више разу-

мевања и са више самосталног, критичног суђења.

Ако су тачни ранији наводи, аргументисани мишљењем многих истакнутих научара и професора Универзитета, да је управо теоријска настава онда у главним јака и од користи, ако је у вези с практиком, онда је неоспорно логичка последица тога важног начела, да правник тек у служби добија праву могућност не само за практичну спрему у служби, него и за прави даљи рад на теорији, а нарочито на оном делу теорије, која је намењена позиву оне службе, којој се одао.

Ето зашто ми мислимо и зашто много полагамо на то, да свршени правник треба да полаже и нарочито стручни државни испит, и то не само практични, него и теоријски испит за важније положаје правничког фаха и у служби административне и судске власти. Све док такав испит не би положио, правник би могао бити само на припремним, узгредним, спољним положајима, а не и важнијим, у којима је административна служба изражена практиком извесне власти, или самосталним учењем у примени закона.

Ако би се државни испит ограничио само на практичну страну односног позива, он у опште не би могао имати значај једног озбиљног доказа о потребној спремности за државну службу, а нарочито с гледишта, које смо у овој расправици истакли као најнепосреднији мотив главне ствари, а не име: да се правник по својој спремности уздигне до озбиљне висине његовог великог јавног позива, а да не представља једног шаблонски израђеног чиновника, који је посвећен своме послу више на занатлијски начин, без широког критичног појимања начела, која тим послом владају и која треба да му служе, у границама закона, као директива за његово целокупно учење у служби. Ако се свршени правник не би морао и даље да посвети теоријској студији позива, коме се одао, ако би се факултетска настава сматрала као довољна теоријска спрема, мучно да би правник осетио праву потребу, да ради на свом усавршавању. У том случају, не рачунајући на изузетке већ на правило, стање би било као и данас. Не изучавајући теорију у вези са практиком, и износећи из правног факултета само сумарно појимање начела из целокупне области правне науке, а знајући, да с том квалификацијом о теоријској спремности има права на све положаје, свршени правник, по правилу, неће имати мотива за даљи рад на теоријској спремности, па у литерарни рад неће ни улазити. На тај начин, и то, често после кратког времена, он и оно што је са правног факултета изнео, убрзо заборави, а нарочито у оном делу, који са службом, којој се одао, нема практичне везе. Није чудо, што на неколико година после свршених факултетских студија виђамо многе правнике као обичне шаблонисте у свом послу, без икакве начелне шире спреме у питањима строго правничког фаха; није чудо, што не само ништа не пишу, него и не читају, што за

страну литературу један огромни проценат и не зна, и ако стоји факат, који би се мучно могао с разлогом обарати, да без читања страпе литературе не може бити речи о колико толико јачој, али савременој спремности једног правника, разумевајући, наравно, спрему и у правним и државним наукама. Све то иде у прилог гледишту, да је државни испит потребан и управо неопходна установа за јачу спрему правничтва него што је оно има сада; а сем тога да се државни испит теба да односи и на теоријску и на практичну страну. Тек, на тој основи, и практични испит могао би имати свој прави значај. Згодан пример пружа нам зато професорски државни испит. Одузмите професорском испиту теоријски део и сведите га на практични, па ви у ствари државни професорски испит нећете ни имати. Што више, у колико ми знамо, практични државни испит и не утиче на оцену кандидата, већ се сматра као споредни део професорског испита.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

То је још јасније код ових промена које су појединачне и које за собом не повлаче непосредно никакве промене у свести. Дизање спуштене руке н. пр. таква је једна промена: ми не опажамо ништа што би тој промени непосредно претходило, нити опажамо какву промену, која би била њен непосредни ефект. Међу тим ми јасно разликујемо случајеве у којима је таква једна промена условљена нашом вољом од оних у којима то није случај.

Да се, ово разуме и тачно схвати, потребно је међу тим најпре исправити једну заблуду, која се обично чини, кад се говори о вољном кретању руке. Тврди се на име, да томе вољном подизању предходи чиста мислена одлука, т. ј. да ми пре него што ћемо руку подићи пре свега у мислима себи преставимо то подизање, па се онда на основу мислене одлуке о томе дали ћемо покрет, који одговара тој слици, извести или не, врши само дизање руке. И многи заступници слободне воље тврде, да се наша слобода односи само на ону чисту мислену одлуку, да се односи само на то, да ли ћемо ми ону мислену преставу о подизању руке у свести задржати (јер њу задржати значи учинити да се изврши покрет, који јој одговара) или је одбацити, а кад смо се једном одлучили да је задржимо — и та одлука по њима преставља собом једини могући спонтани акт наше воље — онда је следовање покрета руке том задржавању преставе један прост психо-физиолошки механички акт (т. ј. престави кретања одговара у централном нервном систему физиолошки процес, чији је резултат кретање руке). Међутим ово последње тврђење је нетачно. Истина је, да мислена одлука о подизању руке преставља спонтани вољни акт, јер ми смо непосредно

свесни тога, да смо ту одлуку могли и не донети, али и само подизање руке за себе преставља један вољни акт, пошто смо ми подижући руку непосредно свесни тога, да смо то подизање могли и не извршити и ако смо донели мислену одлуку о томе. Да је то тако излази већ и из тога, што донашању мислене одлуке не мора одмах следовати и само извршење њено, мислена одлука о подизању руке и само подизање руке могу бити растављене дугом временом интервалом једна од друге т. ј. ми смо непосредно свесни тога, да је потпуно зависно од наше воље, када ћемо једном донети одлуку о подизању руке и извршити, што не значи ни више ни мање већ да је подизање руке засебан вољни акт независан од вољног акта чисте преставе о подизању руке, пошто би, кад то не би било случај, доношењу мислене одлуке морало одмах следовати и извршење њено т. ј. подизање руке.

Пошто смо утврдили, да је подизање руке засебна вољна радња независна од вољне радње, којом је донесена мислена одлука о томе подизању (ми ћемо ову другу вољну радњу назвати *унутрашњом* за разлику од прве, која је *спољашња*), лако ћемо за ту радњу утврдити нетачност Спинозиног тврђења, да осећање слободне вољних радњи долази од тога, што њихови узроци не падају у свест. Јер кад би ово тврђење било тачно, онда би било немогуће, да нам се подизање руке у једном случају јавља као вољна а у другом као невољна радња (у многим случајевима на име јавља се подизање руке као чисто аутоматска невољна радња, тако кад брзо идемо, кад смо замишљени и т. д. у већини таквих случајева ми смо свесни саме промене дизања руке али смо у исто доба свесни и тога, да се те промене збивају без учења наше воље). Јер и једном и другом подизању руке леже по Спинози узроци ван нас, ван наше свести, и у једном и у другом случају према његовом тврђењу подизање руке је чист психо-физиолошки механички покрет, и питање настаје, како је онда могуће, да нам се у једном случају чини, да је то подизање чист спонтани продукт наш, док смо у другом случају и ми сами свесни, да је узрок његов ван нас? Очеvidно је, да је то немогуће и да овде Спинозино објашњење постанка илузије наше слободне воље постаје потпуно илузорно.

Као што наведени примери (и многобројни други, који би се дали навести) показују, Спинозино објашњење илузије слободне воље не може бити тачно, и извесно је да би Спинозин камен, кад би био доиста свесан свога кретања, био потпуно свесан тога, да то његово кретање бива потпуно без његове воље, да је он спољним узроком приморан да то кретање чини. Да је то доиста тако, може се увидети и из следећег примера. Нико, ко је скочио са једне повеће висине, нема за време падања на земљу свест да слободно пада, већ је сваки свесан да је (услед теже, које никако и није свесан) приморан да на ниже пада. Јер само је она радња и промена слободна за коју смо свесни, да је можемо у сваком моменту извести или да њено вршење мо-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

жемо у сваком моменту зауставити, међу тим падање са висине ми, кад смо га већ једном отпочели (ако смо то и својевољно учинили), неможемо зауставити, отуда и јасна свест о томе, да то падање није наша вољна радња, већ да је нешто чему нужним начином морамо следовати. Као што се види, Спинозино тврђење не вреди ништа, и показује само, како се Спиноза у овоме случају дао завести речима а превидео факта.

Увиђајући слабост Спинозине аргументације против слободне воље покушали су други, да на други начин објасне постанак илузије слободне воље. По њима на име илузија слободне воље постаје у нама не с тога што би узроци вољних радњи, као што тврди Спиноза, били ван наше свести, већ с тога што ти узроци леже у свести али су тако тамни и нејасни, да их ми никако нисмо ни свесни, те онда постаје илузија, као да су радње, које из њих проистичу, потпуно и апсолутно спонтане и безузрочне.

Ово објашњење постанка илузије слободне воље избегава, као што се види, прву и основну тешкоћу Спинозиног објашњења постанка те илузије потпуно, на име, да има радњи и промена у нама, аји узрок несумњиво лежи ван нас, а за које ипак нисмо свести да су оне слободни продукт наше воље. По овоме гледишту све радње, чији непосредни узрок лежи ван нас, чине на нас утисак невољних радњи, тако исто и оне радње и промене, чији непосредни узрок лежи у нама, у нашем опажању, али је то наше опажање јасно и потпуно свесно, чине такође утисак невољних радњи, а само оне радње, чији је непосредни узрок у нама, али који ми не опажамо јасно, којег смо несвесни, чине утисак вољних радњи. По овом гледишту дакле у наведеном примеру са билијарским куглама, кретање билијарске кугле, које постаје услед додира њеног са куглом коју смо ми покренули, зато се опажа као невољно, што је узрок, који му претходи, исто тако јасно у свести дат као и сам тај ефект, док је међу тим непосредни узрок кретања прве кугле истина исто тако дат у свести али се не опажа јасно, тако је слаб својом јачином да остаје несвесан, и отуда нам се чини, као да тога узрока и нема. У другом наведеном примеру, пак, код кретања гране кој а подиже шешир миопролазећег, узрок кретања гране не лежи више у опште у свести, већ је потпуно ван свести, тако да у свести не може никако ни постати илузија, као да је то кретање спонтани акт нашег ја. Тако исто и у наведеном примеру подизања руке, кад год нам се то подизање представља у свести као спонтани вољни акт, увек том подизању претходи један несвесан и нејасан узрок, који је у нама и који, према овоме гледишту, не лежи опет ни у чему другом до у тамној и нејасној представи тога кретања.

Последњи наведени пример и тврђење да се непосредни узрок вољне радње у томе случају налази у једној тамној и нејасној представи, типичан у опште је за ово гледиште. Јер по овоме гледишту оно што на вољу непосредно утиче и што

је непосредно изазива, то су чисто унутрашње психичке чињенице, апстрактне преставе и нејасна осећања, која су тако тамна и слаба да изгледа као да их у свести никако и нема. Да је то доиста тако, закључујемо, према овоме гледишту, из тога што, кад се субјект налази под утицајем сувише живих престава и сувише јаких осећања, тада су његове радње тим преставама и афектима тако одређене, да о слободи њиховој не може бити говора, из чега излази, да и у случају кад су те преставе и афекти својом јачином врло слаби да су и онда наше радње пима потпуно одређене или, друкчије речено, да привидна слобода наших вољних радњи долази отуда, што су непосредни узроци њихови, преставе и осећања, тако слаби својом јачином да изгледа да их у свести и нема, те отуда и одговарајуће радње јављају се у непосредној свести као безузрочне.

Ма да се за ово гледиште мора рећи да је веома духовито и да је оно једино које би се морало примити, ако би наша непосредна свест о слободи, била доиста илузија, ипак није тешко показати, да је и оно нетачно и да, строго узев, противречи самој унутрашњој природи свести.

Ово објашњење на име могло би бити само онда тачно и не би му се имало ништа пребацити, кад би били могући у нама, у нашој свести, феномени који су потпуно и апсолутно несвесни, кад би дакле били могуће преставе, које у нама постоје а којих ми апсолутно нисмо свесни, а тако исто кад би била могућа и потпуно несвесна осећања. Међутим такви апсолутно несвесни садржаји свести апсолутно су немогући, јер су противречност у себи. Бити у свести а не бити садржај свести значи исто што и бити и не бити садржај свести, а то је очевидно противречно и немогуће. Кад би пак такви апсолутни несвесни садржаји били могући, онда би очевидно било могуће, да и наше вољне радње, за које смо непосредно свесни да су безузрочне, имају свој непосредни узрок у променама ових апсолутно несвесних престава и афеката, јер би ове промене у односу на нашу свест биле у ствари исто оно што су и промене, које се дешавају потпуно и апсолутно ван нашег субјекта, у спољном свету т. ј. нешто што лежи ван наше непосредне свести. Као што се види ово гледиште, конзеквентно изведено, значи просто примену Спинозиног објашњења на саму област свесног субјекта и то тако, да се узроци вољних радњи, које Спиноза ставља непосредно у спољни свет, стављају у несвесни део свесног субјекта, који у ствари не постоји и који, кад би постојао, стајао би у истом односу према непосредној свести у коме стоји и спољни свет.

Да видимо сада да ли је могуће ово објашњење одржати у једној блажијој и мање противречној форми. Доиста тврди се, да се несвесне преставе и осећања, у којима лежи непосредни узрок наших вољних радњи, не смеју схватити као апсолутно несвесни свесни садржаји (јер би то значило претпоставити дрвено гвожђе) већ само као релативно несвесни свесни садржаји, као свесни садржаји који

су тако слаби својом јачином, да изгледа да их у свести готово и нема, међу тим који ипак у свести постоје, само постоје као тамни и једва свесни садржаји. Да рекнемо одмах да, кад би се постанак илузије слободне воље могао објаснити на овај начин, т. ј. свођењем њеним на релативно несвесне психичке садржаје, да би то онда била и са психолошког гледишта потпуно оправдана и несумњива теорија, али ми ћемо одмах показати да, и ако се егзистенција ових релативно несвесних психичких садржаја мора допустити, то свођење осећања слободне воље на њих није могуће.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Овај намоканон, што је преведан на српски старањем Св. Саве, доцније је назван, по препису од 1613. године, *закоником*, а позније *крмчијом*. За наш поглед овде најзнатнији је онај део из састава светосавскога намоканона, који је преводник Светог Саве назвао *Градски Закон*. Овај Градски Закон није ништа друго већ прерада Јустинијанових закона и законских нарадаба, која је извршена по наредби византијскога цара Василија Македонца (867—886). И та прерада названа је: *Πρόχειρος νόμος*, а у српском преводу *Градски закон*. По преводу, који је нам под руком, Градски Закон има четрдесет одељака. У ових 40 одељака налазе се одредбе о заручењу и залагама при обручењу, о даровима при обручењу како се закључује брак и даље, све до 11 одељка, говори се о брачним односима. Одељак 12. и 13. о даровима или завештају. За тим ту се налази законских одредаба о продаји и куповини (14) о наслеђавању, о дугу и залози (15 и 16) о најму (17), о остави (18), о друштвима (19—20) о тестаменту (21), о завештају ових, који су под влашћу својих родитеља (22), о завештају слободних (23), о завештају епископа и калуђера (24), промена тестамена или завештаја у којим приликама бива (25), о ослобођењу ових, који су под влашћу (26), о сведоцима (27), о постављању епископа и пресвитора (28), о кодицилу или о исиујењу завештаја (29), о наследницима (30). За овим иду одељци остали о деоби, уклањању од наслеђа, о ослобођењима, о даровима даним при завештају за живота или после смрти. Занимљив је одељак који носи наслов: о томе када могу зајмодавци потезати наследнике умрлога. Исто тако занимљив је и одељак о зидању нових домова, као и о постављању старих. За овим долази тек одељак (у преводу *грань*) 39, који говори о казнама.

При овом послу ми ћемо се служити Дучићевим издањем Градскога Закона, који је штампан у „Гласнику Српскога Ученога Друштва“. Други одељак, књига

VIII. „Крмчија Марачка“. Београд 1877. Уз то, где нам се учини што нејасно, послужимо се делом А. Павлова „Книги Законныя“ содержація въ себѣ въ древне — рускомъ преводѣ византійскіе законы земледѣльческіе, уголовныя, брачныя и судебныя. СПб. 1885. год. У овом делу поред превода на стари руски налази се и грчки текст поменутих закона.

Градски закон зна за смртне казне и одређује их за разна кривична дела.

1. Одсецање главе. — Ову казну врло често сусрећемо и у старом и у средњем веку. Њу су употребљавали Римљани и Византијани. Према градском закону, како је он преведен на српски језик и како га ми данас имамо штампаног, смртну казну одсецање глава повлачила су ова кривична дела:

1. Онај, који изазива на буну или предаје своје непријатељима, мучи се одсецањем главе (Градски закон о казнама § 1).

2. Нико да не продаје варварима или туђинима спремно оружје машине уређене или неуређене или гвожђе, а ако се ко нађе да то чини, да се мучи главном казном. (Град. закон. о казнама § 9).

3. Ако ко покуша на живот царев, убија се и дом му се разорава. (Град. зак. о казнама § 10).

4. Ратник који сам по својој вољи прелази на страну непријатеља, мачем мучи се (§ 19).

5. Забрањено је клањем то јест жртвама мађије (**вксм**) чинити. Онај који то чини мачем се мучи (§ 20).

6. Ко на штету људи ђаволе (**вксм**) дозива, и ако то чини навалице, мачем се мучи (§ 21).

7. Јеврејин који хришћанина роба има, па га обреже, да му се глава одсече (§ 31).

8. Ко отима жену или заручену или не заручену или удову, било благородна, било робиня или слободна, а нарочито ако благослови жени буду освештани; а ко своју заручницу отме, а особито ако то с оружјем, мачем или другим којим отмицу учини, такав се мачем мучи (§ 40).

9. Ако домаће чељаде или роб при кривци клевета господара својега да му се глава одсече (§ 41).

10. Родоскврнитељи. Ако родитељ с чедом својим, или чедо с родитељем то јест отац с ћерком или син с мајком смеша се; или брат са сестром, мачем да гуду посечени (§ 69).

11. Ко срам (**стоудь**) чини с мушким полом, и онај који чини и онај који пострада, оба да се мачем посеку. Само ако пострадали има мање од дванаест година, тад због малолетства да се поштеди такве муке.

12. Слободан или роб ма којим узроком ако коме да зеље (отров) да није, нпр. жена мужу или муж жени, робиня госпођи или роб господару, и онај који је отров испио од тога се разболи и умре онај који је отров дао да се мачем посеке (§ 77).

13. Онај, који свесно и с намером учини убиство, ма којега узраста био, мачем муку да прими (§ 79).

14. Онај, који мађије (чародејство) чини или на погубљење човеку код своје куће, или продаје, да се казни као убица (§ 2).

15. Онај, који заповеди другоме да убије некога, осуђује се као убица (§ 8).

16. Онај, који младенца убије, суди се као убица (§ 11).

17. Роб, који учини прељубу са женом господара својега мачем се мучи. (§ 43).

18. Ако ко некога мачем удари и ударени умре од тога, кривац да прими муку од мача (§ 82).

Подробности како је и на који начин извршено одсецање главе у Византији а према овоме и у Србији, док је био у снази овај градски закон, непознате су нам.

Спаљивање. Друга врста смртне казне, коју сусрећемо у нашем преводу „Градскога Закона“ јесте *спаљивање*. И овде ћемо навести редом кривице, за које се по Градском Закону осуђивало на спалиште:

1. Ко од ратника непријатељу својеволно пређе и наше савете открије им, да се обеси или сажеже (§ 17).

2. Ако неко хотимце запали кућу или стог (**вралхъ**, ова реч можда значи и вршај, а можда и у значењу гумна) жита, који се налази близу куће, па ако се пронађе и ухвати, да се преда огњу (§ 18).

Ова казна за паљевину вредела је само за град, а ако би се то десило ван града, онда је закон прописивао другу казну.

3. Онај који убије сродника (всходещаго по роду или сьходещаго) огњу да буде предан (§ 35).

4. Роб с чијим знањем и помоћу уграбљена госпођа његова, огњем да се сажеже (§ 36).

5. Огњу да се предаду и робови, који се договарају против живота господара својих (§ 37).

На који је начин извршена ова смртна казна на огњу, не може се тачно рећи. Зна се да је исток обиловао разним врстама спаљивања. Исто тако зна се да је у средњем веку било врло разних врста спаљивања како на истоку, тако и на западу. Спаљивања на истоку вршила су се бацањем на спалиште, или бацањем у усијану пећ, или у нарочиту машину за то направљену, нпр. бронзани агригенски бик, који је пронађен у VI столећу пре Христа на Сицилији за владе тиранина Фалориса. У бика су метани осуђеници и под њим ложена ватра, те се бик постепено загревао, докле у њему осуђеник не би од мука скапао и не сагорео. За тим тихо спаљивање између две или више ватара. Овај се начин употребљавао и у старој Немачкој. Спаљивани су и на ростиљу или на ражњу. Спаљивани су кривци у кућици или у колеби за тај посао нарочито саграђеној. Који је од ових начина употребљаван у старој српској држави, према грађи, која нам стоји на расположењу не може се одредити.

Вешање. — Трећа врста смртних казни, која се помиње у „Градском закону“ јесте *вешање*. Кривице, које су повлачиле за собом ову смртну казну, ове су:

1. Нарочити разбојници да буду обешени на оним местима где су разбојништва учинили. А то треба учинити с тога да послуже као пример страха онима који би хтели поћи путем разбојништва. Исто тако и да буду утеха сродницима убијених. (§ 15).

2. На виселицама (на висѣлицахъ) вешају се и они који у рату својеволно непријатељу пређу и ратничке савете и планове издаду (§ 17).

Толико „Градски Закон“ о вешању. Као што се види из чл. 17. за вешање морале су бити нарочите „виселице“ или вешала, на која су кривци вешани. А из члана 15. види се да су се кривци — разбојници морали обесити на месту, где су разбојништва учинили. У најстарије време вешани су оваки кривци о дрво. Али како је овом казном, како каже § 15. требало застрашити, то нема сумње да су вешала подизана поред путова где су разбојници нападали путнике или где на раскршћу. Зна се да су у средњем веку раскрснице у сујеверију простога народа играле врло знатну улогу. Зна се да и данас код простога народа нико не жели да се ноћу нађе на раскршћу, јер се верује да се ту скупљају зли дуси и да се јављају свакојаке авети и утвари, те није чудо што су се и у оно време баш на раскрсницама подизала вешала, те да застрашивање буде што јаче. Ту се није имала на уму само извршена казна, којом се живот одузимао већ и она казна, што се тело обешенога оставља, да виси на раскршћу докле га не разнесу гаврани и орлови. Тело је дакле остављено и освети нечистих духова, авети и других худоба. И таква казна имала је силан утицај на прост свет, на масу.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

РАЗВИТАК И СУШТИНА

КРИМИНАЛНЕ АНТРОПОЛОГИЈЕ

(СВРШЕТАК)

Разрокост и неједнакост землица сусрећу се врло често код злочинаца; *осетљивост* према додиру и болу код њих је много мања, а општина вида много јача но код обичних људи.

Сва посматрања злочинаца са гледишта *асихичког* слажу се у томе, да њихова интелигенција не стоји ни у каквој вези са њиховим аномалијама, а нарочито са њиховом моралном осетљивошћу. Као што примећује Морел, морална неосетљивост може пратити и највишу интелигенцију и идиотизам. Карактеристика моралне неосетљивости огледа се у немогућности тачног расуђивања о праву и неправу.

Сврепост злочинаца показује се још у најновијем добу и постепено увећава у доцнијем живогу. Они описују своје злочине са беспримерним цинизмом, без икаквог узбуђења и притворства, задовољавајући тиме у исто доба и своју суету, која је у основи њиховог карактера. „То су, вели Бале, прави морални идиоти без икаквог моралног осећаја“.

Поменимо најзад и изучавања о *теговирању, аргу, уметности и литератури* злочинаца, у којима се такође јасно огледају сви њихови изложени психички карактери.

* * *

После свега што смо казали очигледно је, да је у току последњих 30 год. на злочинцима откривен и изучаван велики број аномалија. Првобитна скица Мореловог злочинца допуњена је и допуњавана се из године у годину новим радовима и статистичким подацима, који иду у прилог злочиначког портрета.

У опште узев, већина криминалиста мишљења су, да су изложене психичке особине карактеристика злочинаца. Ово морално зло, о коме је Морел говорио, данас је дефинисано и прецизирано, али досадања истраживања, нарочито у области анатомије, још нису довољна да би нас могла убедити о правилности овог мишљења. Будућим испитивањима расправити се, нема спора, и ово питање.

Сасвим је друга ствар са физичким аномалијама. Сви су сложни у томе, да се ове аномалије налазе врло често код злочинаца, а нарочито код оних које притискује какво тешко патолошко наслеђе. Пу и поред свега овог, ми мислимо, да се на основу њиховог присуства не могу изводити никакви закључци о каквом одређеном психичком стању злочинаца. Ломброзо и његова школа тврде, међутим, да је помоћу физичког, биолошког и физиолошког испитивања могуће открити злочиначке склоности. Изложене физичке аномалије њима су довољне, да од злочинаца створе специјалан антрополошки тип. У нашем данашњем друштву овај тип представљао би примитивног човека — повратак извесне личности у доба дивљаштва.

Да би доказали ово своје тврђење, Ломброзо и његове присталице позивају се на разне анатомске неправилности код злочинаца које се, по њиховом мишљењу, јављају као последица повратног атовистичког процеса. На овај начин објашњења, ове неправилности би биле несумњиво наследног порекла, и тада би Ломброзо био у праву, али је ово објашњење нетачно.

Пре свега, слични органски фаталитет по тврђењу огромног броја лекара и антрополога, не постоји. Апсолутно ни један сталан и одређен карактер не показује се у ономе, што је названо и дефинисано као „злочиначки тип“. Има злочинаца, чије психичко стање потпуно одговара напред описаној моралној неосетљивости, а који немају никаквих физичких знакова злочиначког типа. Има на против личности са знатним физичким аномалијама, које опет немају никаквих психичких особина злочинаца. Између ова два факта не бостоји дакле никаква подударност.

Тако исто стоји факт, да се код злочинаца са болесним наслеђем среће највише аномалија, само што ове аномалије нису резултати атовизма, већ последице дегенерације, која је чисто патолошког, а не регресивног карактера.

Да би доказао колико је тумачење Ломброзово нетачно, *Тард* у свом делу „У-

поредни криминалитет“ наводи сличност између жена и Ломброзових злочинаца, која се огледа у прогнатизму, мањој величини лобање и тежини мозга, њосавости, равнини табана, сујети и несмотрености и т. д. и доказује, да се жене, и поред свега овога, бар *четири пута* мање одају злочину но људи.

Данас се са позитивношћу може тврдити да злочинац, онакав каквог га замишља и представља Ломброзо не постоји, и да се досадањи резултати Криминалне Антропологије свде, у главноме на ових пет тачака:

1. *Наслеђе злочина неоспорно је.*

2. *Већину злочинаца притискује тешко патолошко наслеђе.*

3. *Код злочинаца се сусрећу, у већој мери но код нормалних људи, анатомске неправилности и физиолошке аномалије, али је ово далеко од специјалног злочиначког типа.*

4. *Злочинци се одликују моралном неосетљивошћу, свирепишћу, одсуством гриже савести, импулзивношћу, нерасудношћу и сујетом.*

5. *Интелектуално стање злочинаца променљиво је; у опште је ниже од средњег, али је по некад и веома развијено.*

Остало би нам ради потпуности наше теме, да говоримо и о социјалним узроцима, који ова изузетна бића гурају на пут злочина, али пошто би нас то далеко одвело, то смо приморани да ово одложимо за другу прилику. Помињемо само, да у ове узроке долазе: утицаји средине, температуре годишњих времена, имитације и сугестије.

Као што се види из изложених резултата, до којих је дошла криминална антропологија, ми не располажемо никаквим извесним, неоспорним податком, који би нам допустио да одредимо дијагнозу злочиначким страстима. Надати се, да ће се у будућности изнаћи узрок овим моралним поремећајима.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК)

71

* * *

Другог дана конгреса шеф хамбуршке криминалне полиције *д-р Хоиф* реферовао је о питању: да ли рад међународних варалица показује *заједничке моменте*? Референт, који је у исти мах прочитао и мишљење шефа бечког одељења полиције сигурности, полицијског саветника *Стукарта*, потврдио је то питање. Заједнички моменту у раду међународних варалица само се по себи разуме, да се оснивају начином њихова злочина делања. Референт је навео читав низ конкретних злочиних дела, који је у осталом показао,

да већи део међународних варалица по једном и истом систему дела. На крају референт је изјавио, да је данашње законодавство према међународним варалицама тако рећи готово немоћно.

* * *

Други реферат био је председника конгреса проф. *Пренса*: „О поступању са злочинцима у поврату? По његовом мишљењу данашње законодавство по том питању треба да се што пре реформише. Злочинац, који је безброј пута издржао осуде и казне, ако понова дело у поврату учини опет се трпа у затвор или казни завод. На последњем конгресу у Петрограду формулирало је то питање, да се злочинац има казниче не за оно што је учинио, већ за оно што јесте. Класична школа казнила је само дело, док се модерна школа бави и са душевним и социјалним стањем учиниоца. Спајање тих двеју школа види се сада у томе, што тражимо и употребљавамо против злочинца мере ради тога што је извршио и ради тога што јесте. Доказ је за то и околност, што се све више, нарочито у Белгији, сматрају пројачања и скитања као стања, која постају опште опасна, те за собом могу повући дуже интернирање. Исто се тако са много страна тражи за пијаницу из навике, да се може дуже држати у азилу за пијанице, па и криминалитет деце сматра се такође као опште опасно стање, које изазива, да се деца дуже држе у заводима за поправку. Овај начин проматрања може се протезати и на оне у поврату. Са свим је илузоран данашњи поступак против њих, по коме се и код њих обазире само на дело, те се осуђује на казну човек, који је већ небројено пута био осуђиван ради истог дела. Чим се из његових ранијих осуда може закључити, да је опште опасан, ваља злочинаца у поврату за дуже време учинити безопасним.

3. јуна 1904. год. енглески доћи дом усвојио је овај начин. У другом читању усвојио је законски пројект о „penal servitude“, којом су уведене нове мере против злочинаца из навике и по коме сваки злочинац, за кога се утврди penal servitude, а пре тога је у три маха кажњен, може бити интерниран за дуже време.

Кад се буде томе злу настало и на континенту да се нађе лека, доћи ћемо до тога, да подигнемо радионице које боље одговарају циљу код ових злочинаца него ли казни заводи.

Кореферент проф. *Дисон* (Брисел) исправљајући исту тему: „Како би се могао за одређене категорије злочинаца у поврату поставити појам: опште опасности учиниоца на место појма: злочина дела, који се данас искључиво употребљава?“ рекао је: да злочине у главном врше злочинци од заната, против којих ваља употребити специјалне мере, јер су антисоцијалне индивидуе, које треба учинити безопасним. Наше данашње репресивне мере нису довољне за то. Оне имају пред очима само дело, док узимају у обзир опасност само при одмеравању казне. Дејство кратковремених казни сло-

боде није готово никако код ових деликвената. Ради тога су од преке потребе строже мере. Морала би се наћи заштитна средства, која стоје у размери према њиховој опасности за људско друштво. Опасност би се могла начелно оцењивати према броју осуда, а при томе би ваљало у обзир узети природу, тежину и разноликост злочина. Поступак са опасним злочинцима у поврату могао би се сјединити с поступком са просјацима, скитницама и напуштеном децом, т. ј. одузете слободу у радионицама, заводима за поправку и азилима. У свима овим заводима не би смела владати велика строгост. Констатацију, да ли је неко опште опасан, ваљало би оставити судовима. Ђоворник на крају препоручује примену дужег евентуално неограниченог одузимања слободу за одстрањивање те социјалне опасности.

Проф. *Тори* (Копенхаген) предлаже, да такви злочинци у поврату (као „опште опасни“) пошто издрже осуду буду задржани још три до пет година у радионицама.

Д-р Енгелн жели, да се брише реч „злочинац у поврату“. У питању су само индивидуе „опште опасне“. Може неко бити злочинац у поврату, а да није опште опасан и обратно.

Д-р Финкелбург, управник казненог завода у Диселдорфу, заступа мишљење да са злочинцима у поврату треба благо поступати и да не треба специјална закона за њих.

Проф. *д-р Ашафенбург* (Келн) противног је мишљења. Он је за строге мере, када се већ констатује стање опасности.

Проф. *Ван Хамел* држи, да се не може одвајати опасност од дегенерације. Ко је „опште опасан“, тај је по његовом мишљењу дегенерисан. Питање је чисто практично. Најпре ваља за оваке људе градити заводе, а лекар треба да решава о томе ко не спада у оваке заводе а никако судија.

Проф. *д-р Хиел* (Гетинген) налази, да сваки злочинац у поврату није опште опасан, док на против има људи, код којих се при првој осуди види да су врло опасни.

Д-р Хецингер жели, да се узме у обзир искуство стечено у Норвешкој у пракси, чији закон зна за „опште опасне“ злочинце.

У дебати су још учествовали, приватни доцент *д-р Голдшмит* и гроф *д-р Либман* из Хага и онда је једногласно усвојена ова одлука:

Конгрес позива управни одбор, да ово питање на основу извештаја и данашње дискусије узме по нова у претрес и да га стави на дневни ред идућег конгреса.

Занимљиви су закључци, до којих је у овом питању дошао *д-р Анри Жаснар*, адв. апелационог суда у Бриселу, који гласе:

1. Бескорисан је код поврата „чист казни систем“. То се најбоље види, кад судија после 30. или 40. осуде нову донесе. Нико ту не може прећи непотпуност тога система.

2. Та пракса има за последицу потпуну равнодушност судијину, јер је он немоћан према злочинцу. Он на послетку не осуђује више једног човека већ — један акт.

3. Мора се дакле модерна кривична теорија акцептирати и социјалне заштитне мере предузети, које леже ван појма казне. На место „казне“ долази „искључење“, пошто једна комисија од лекара и правника то реши.

4. За оне, за које се нађе, да су нормални злочинци у поврату, имају се казне поопштрити, да не би, као што је сад случај, бављење у казнионицама било пријатније, него што је живот сиромашног радника.

5. Способнима за поправку има се саобраћај и додир с друштвом свима средствима олакшати.

6. У том циљу имају се предузети реформе како у криминалистичким државним заводима тако и у образовању судских функционера.

Са тим је расправа овога питања окончана.

(свршиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 27. закона о дневници, подвозници и селидбини државних чиновника.

Г. Р. Ј., писар среза поцерског, одређен је од стране Министра просвете и црквених послова за члана мешовите комисије за извиђај злоупотребе у шуми манастира Радовашнице.

Г. Р. Ј. на том послу, као члан комисије, провео је 59 дана и после свршеног рада поднео рачун и тражио да му се исплати по 6 дин. дневно, свега 354 динара на име дневнице.

Министар просвете и црквених послова решењем од 21. октобра 1905. године Ц. № 1726. одбио га је од овог тражења, пошто ову дужност није вршио изван круга свог службовања, и што је за све време рада у овој комисији примао додатак, који му као писару среском припада по закону о трошковима управних власти.

По изјављеној жалби Државни Савет одлуком својом од 14. априла 1906. год. № 3175 поништио је решење Министрово са ових разлога:

По члану 27. закона о дневници и подвозници државних чиновника, чиновници и други службеници државни, који за *службена путовања по своје службеноме кругу* примају извесну накнаду у самој плати или као додатак плати, а на име тога путовања и т. д. добијају дневницу и подвозницу само онда, ако су службене послове изван службеног им круга извршили. Као што се види, овим прописом законским лишени су права на дневницу и подвозницу само они чиновници и други службеници државни, који *врше службена путовања по своје службеноме кругу*.

За ова путовања, чл. 3-им закона о трошковима управних власти од 27. априла 1902. године, одређен је среским писарима сталан додатак у 55 динара месечно. Према овоме жалитељ не би имао право на накнаду дневнице, кад би као писар срески по званичној дужности предузео пут до манастира Радовашнице, који је у истом срезу и спада у службени круг његовог рада по ставу 5. § 16. закона о чиновницима грађанског реда.

Међутим овде није такав случај. Жалитељ је, као што се из акта види, по тражењу Министра просвете и црквених послова, наредбом Министра унутрашњих дела од 3. јула 1905. године П. № 16278. одређен за члана мешовите комисије, која је имала да извиђа злоупотребе старешине манастира Радовашнице. У овом својству, жалитељ је са осталим члановима комисије пробавио на раду у манастиру, према поднесеном рачуну, 59 дана. Овај његов рад у комисији не спада у категорију његових службених послова, које би он по званичној дужности морао да врши и за које има сталан додатак за путне трошкове, већ у специјалну врсту послова, за које је, према § 43. тач. 11. закона о црквеним властима, надлежна комисија састављена из свештених лица и једног полицијског чиновника, кога одређује Министар унутрашњих дела. Па како је жалитељ, вршећи ову дужност дуже време, ван места свога становања, био изложен особитим трошковима, то му, по § 23. закона о чиновницима грађанског реда, припада право на накнаду трошкова по тач. 1. чл. 1. закона о дневници, подвозници и селидбини државних чиновника.

Један случај неумесне примене чл. 171. и 172. закона о општинама.

К. и Ђ. П. заједно са С. Н., оvd., нудили су општини града Београда да им изда под аренду куповину и предају цубока, означујући и суму, колику би на име тога платили па су молили: да се и они на лицитацију позову. Дознав доцније, да је 30. децембра 1905. године општински суд по предмету аренде о цубоку донео своје решење, обратe се актом од 3. јануара 1906. године с молбом, да им се о томе изда решење, а истог дана поднели су суду жалбу своју, утиснувши на њу 2 динара таксе. Доцније — 10. јануара 1906. године — С. Н. одустане и од молбе за решење и од жалбе, а К. и Ђ. П. поднесу понова 23. јануара 1906. године жалбу са 4 динара таксе.

Општински суд сматрајући, да је прва жалба од 3. јануара 1906. године недољовно таксирана, нашао је, да према чл. 172. закона о општинама и не постоји, а друга од 23. јануара 1906. године да се има сматрати као нова. Пу пошто се 3. јануар 1906. године — дан када је поднета прва жалба, мора сматрати као дан саопштења решења, то је жалбу од 23. јануара 1906. године одбадио као неблаговремено поднесу, према чл. 171. закона о општинама.

Незадовољни оваквим решењем, К. и Ђ. П. изјавили су противу истог жалбу Министарству унутрашњих дела, тврдећи, да се рок за жалбу, баш према чл. 171. закона о општинама, рачуна од дана саопштења, не рачунајући овај дан, а њима решење, противу којег су се жалили, није ни саопштено, те не може ни жалба бити неблаговремена, нити о томе може бити каквих претпоставака.

Слажући се са гледиштем општинског суда о благовремености жалбе, Министар унутрашњих дела решењем од 3. марта 1906. године П. № 3802 одобрио је решење општинског суда.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

По одељку II., напомене код ТБр. 7. таксене тарифе, такса је за жалбу 2 динара, а трговинске радње, и ако их потписују у множини, сматрају се као једно таксено лице, и довољна је једна такса.

Када то стоји, а из акта, који су жалитељи поднели заједно са С. Н. под 15. децембром 1905. године, види се, да су њих тројица заједнички понудили једну и исту цену као аренду за цубок, јавили се, дакле, као ортаци за овај специјални посао, онда према §§ 723. и 724. грађанског закона §§ 46, 47. и 48. трговачког закона и овде постоји трговачко друштво — трговинска радња — која према ТБр. 7 таксене тарифе за жалбу од 3. јануара 1906. године није ни дужна више да положи таксе од 2 динара.

Према изложеном, а када је и сама општина жалитељима признала овај однос, јер је од њих тројице за ову аренду примила једну кауцију, онда је погрешно тврђење, да прва жалба нема довољно таксе и да према чл. 172. закона о општинама не постоји.

Погрешно је и тврђење о неблаговремености жалбе од 23. јануара 1906. године.

Да би текао рок за изјаву жалбе, те према томе, да би могао и протећи и жалба постати неблаговремена по изричној одредби чл. 171. закона о општинама потребно је, да је одлука, противу које се жалба изјављује, саопштена интересованима. Како се ова саопштења врше, изложено је у појединим одредбама грађанског судског поступка, као општим начелима. Ове одредбе о саопштењу, јавног су карактера према самој својој природи, не тичу се дакле оне само интересоване стране, те да би воља ове могла заменити само саопштење, нема дакле места примени I. тачке § 13. грађ. закона. Сем тога, одредбе о саопштењу тако су прецизне, да сем начина законом предвиђених других не може бити нити се сме допустити, да се овај факт доказује другим којим средствима, него оним законом одређеним, пошто би биле могуће многе злоупотребе. Па када у конкретном случају не само што се ничим не утврђује, да је жалитељима — као интересованима — ма на који, законом предвиђени, начин саопштена одлука од 30. децембра 1905. год., противу које је изјављена жалба од 23. јануара 1906. год., већ шта више сам општински суд при-

наје, да то није учињено, онда извођење, да се подношај жалбе прве има сматрати као дан саопштења, произвољно је и без вредности. Када то стоји, онда за жалитеље и нема момента од када би овај рок текао, те према томе није могао ни протећи онај остављени чл. 171. закона о општинама, нити је жалба неблаговремена.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 30. маја 1906. године Бр. 4182., на основу чл. 170. закона о општинама, поништио ожалбено решење Министрово.

По жалби противу незаконитих поступака власти, Министар је дужан донети своје решење, сходно пропису чл. 27. Устава, и њиме известити жалитеља.

Писменом својим од 23. јула 1904. год., Давид А., трговац из Пожаревца, представио је Министру народне привреде, како му начелство округа пожаревачког забрањује, да у својој галантериско-мануфактурној радњи продаје: кецеље, рекле, лајбове, сукње и жакете, које ван своје радње од свога штофа израђује код тамошњих кројачица, — па је молио, да му Министар изда решење о томе: да по закону има право напред изложеној робу држати и продавати у својој радњи.

Решењем од 7. децембра 1904. године ТБр. 4654. Министар народне привреде одбио је молиоца од тражења, с тога, што питање, које је молилац покренуо, стоји у тесној вези са тумачењем одредбе о еснафима, а право тумачења, по чл. 37. Устава, једино припада законодавној власти.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. априла 1906. год. № 3403., поништио је ожалбено решење Министрово из ових разлога:

Као што се из акта види, жалитељ је, у жалби изјавио Министру, противу поступка начелства округа пожаревачког, навео: да му начелство, по тражењу еснафа терзијског, противно закону, услед погрешног разумевања закона, забрањује продају: кецеља, рекли, лајбова, сукњи, жакета, које ван своје радње од свога штофа даје на израду ондашњим кројачицама, па их готове у својој трговини продаје, те по томе овде није у питању тумачење закона, већ умесност или неумесност примене закона од стране начелства у овом конкретном случају. Према оваком стању ствари, Министар је, по чл. 27. Устава, био позван, пошто прибави акте, да оцени умесност или неумесност поступка начелства, ако би за то био надлежан, и да о овоме нахођењу извести жалитеља решењем.

Власт, противу чијег је решења жалба изјављена, није надлежна да улази у оцену питања о надлежности оне власти, на коју је жалба упућена.

Решењем суда општине града Београда од 16. децембра 1904. године № 9947., на основу § 466. грађанског суд. поступка. упућена је Катарина П., оvd. удова, на парницу за доказивање права својине оних ствари, које су, по дуговању Луке М., оvd. кафеџије, Мар. и Л., оvd. трговцима, узете у попис.

Противу овог решења, Катарина је изјавила жалбу првостепеном суду за варош Београд, и на жалби утиснула само 0-10 динара таксених марака.

По овој жалби, суд општине београдске нашао је, да ожалбено његово решење подлежи разматрању надзорне власти — § 142. закона о општинама, — а не првостепеном суду, који по § 20. грађанског судског поступка разматра само решења и пресуде по приватним споровима. Па како је на жалбу утиснуто недовољно таксе, то је општински суд решењем од 5. јануара 1905. године № 38., одлучио, на основу чл. 172. закона о општинама и § 466. грађанског судског поступка, да се поднета жалба сматра као и да не постоји.

Ово решење општинског суда одобрио је Министар унутрашњих дела својим решењем од 30. марта 1905. год. П. № 8100.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је решење Министрово одлуком својом од 7. априла 1906. године № 2925., из ових разлога:

Решењем суда општине града Београда од 16. децембра 1904. године Бр. 9947., жалитељка је, на основу § 466. грађанског судског поступка, упућена на парницу, ради доказивања права својине пописаних ствари. Она је против тога решења изјавила жалбу № 48. првостепеном суду за варош Београд, али је општински суд решењем од 5. јануара 1905. године № 48., на основу чл. 172. закона о општинама, одлучио, да сматра, да таква жалба не постоји зато, што налази, да решење, противу кога је жалба изјављена, по чл. 142. закона о општинама, подлежи разматрању надзорне власти, а не првостепеном суду, по чл. 20. а грађанског судског поступка, а на жалби је прилепљено само 0-10 динара таксе. То је решење Министар ожалбеним решењем одобрио.

Овака је радња и општинског суда и Министра неправилна, јер када је жалба упућена првостепеном суду вароши Београда, онда је требало, претходно, по чл. 9. закона о таксама, таксу, у колико је недовољна, наплатити, па акта суду упутити на разматрање, који има да донесе одлуку, је ли за расправу надлежан, или није.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

На дан 20. априла т. г. по подне нестало је Јована четворогодишњег сина Петра Трајковића, надничара из Пиша. Извештено о овоме, начелство округа нишког расписало је одмах свима полицијским властима за тражење Јованово, али је ово остало без успеха. На два дана после овога, т. ј. 22. априла т. г., отац несталог детета нађе на огради своје авлије једно анонимно писмо, писано плајвазом, у коме га нека женска извештава, да је његово дете убијено. У писму се помињало преко 20 лица, која су у овоме убиству учествовала, и означавало се место, на коме је оно извршено. Разуме се, да полицијска власт по овој достави

није могла ништа предузимати, јер, пре свега, није било доказа, да је дете убијено.

И родитељи несталог детета, а и сама власт, веровали су, да су дете украли Цигани.

26. априла т. г. отац несталог Јована добије једно анонимно писмо преко поште, у коме га непозната женска поново извештава, да му је дете убијено оног истог дана када је и нестало, а као убице означена су она иста лица, која и у првој достави.

Достављач најзад тврди, да је својим очима гледао извршење убиства и означаје место где је детињин леш закопан, као и где му је капа сакривена.

И ово писмо писано је плајвазом, а из поштанског жига видело се, да је предато на пошти лесковачкој.

Чим је примио ово писмо, начелник окружни наредио је, да један писар начелства изврши претрес у писму означених места, те да се на овај начин провери примљена достава.

Претреси ови нису остали без успеха, јер су и леш и капа нађени тачно на означеним местима. Леш је био закопан у једном коњском ђубрету близу манастира Св. Пантелеја, а капа сакривена у једној шуни близу куће родитеља убијенога.

После свега овога власт је отпочела редовну кривичну истрагу, и то врло обазриво, с обзиром на личности, које су сумњичене у доставама за убиство Јованово. Ради овога било је неопходно потребно, да се пронађе лице које је доставе писало, а како се из њих лако и на први поглед видело да су писана руком неког ђака основне школе, то су добављени рукописи ђака из једне оближње основне школе и сравњени са доставама. Рад овај био је крунисан успехом, јер се утврдило, да је прву доставу писао Душан Толић, ђак III. разреда основне школе, који је то најзад и сам признао.

Према Душановом казивању писмо му је диктирала једна жена у сељачком одећу на једној пољани ван Ниша, а по свршеном послу запретила му је да о овоме никоме ништа не говори, и на име награде дала му је 16 пара дин. у двопарцима.

Према доста тачном опису и осталим обавештењима, које је Душан о тој жени дао, а у вези са подацима, које је сама власт прикупила у околини куће Јованових родитеља, несумњиво се утврдило, да је извесна женска из округа топличког становала неколико дана у истој авлији са родитељима убијеног детета, и да је на два до три дана по убиству отпутовала изненада из Ниша.

Овај њен изненадни одлазак, у вези са њеним сумњивим понашањем у Нишу, а нарочито њен одлазак код мајке убијеног Јована на 2 до 3 дана по убиству и причање како власт и њу позива ради сведочанства по овоме делу, противу једне осумњичене компшике, што није стајало у истини, били су довољни за власт да је пронађе и покаже ради познанства ђаку Толићу.

После неколико дана ова заговетна женска ухваћена је у Цецу и спроведена у Ниш; а кад је Толић у њој познао ону сељанку која му је писмо диктирала, стављена је под редовну кривичну истрагу и у притвор за убиство Јованово!

На првим својим испитима ухваћена Маријола — како је изјавила да се зове — није ништа признавала, али је доцније признала, да је послала оба анонимна писма, и то, вели, по

причању оних лица, која је у писму окривљавала, а окривила је махом оне, код којих је радила за време свога бављења у Нишу.

У току даље истраге утврдило се несумњиво, да је она дете из куће родитељске извела и одвела преко Градског Поља, што је она у почетку упорно одрицала, па тек после суочења са сведоцима признала, додајући, да је дете предала неком непознатом сељаку, а овоме је вели, била потребна детиња мокраћа, да би могао ископати неко сакривено благо.

На питање иследниково, какав изгледа тај сељак, окривљена је изјавила, да га због мрака није могла уочити, заборављајући на свој ранији исказ и сведоцима утврђени факат, да је дете из куће извела између 3 и 4 часа по подне. Притешњена овако својим сопственим лажима са свију страна, Маријола је најзад признала, да је дело сама извршила, а да је на то нашла побуду у томе, што се тада налазила у бременом стању, па да би јој се дете одржало требало је да уништи туђе дете. Тако јој је, вели, казала једна врачара пре неколико година.

Даљом истрагом, после овога утврђено је, да се окривљена не зове Маријола, већ **Костадинка — Дина**, и да је кћи Проке Пакића, сапунице из Власотинаца, а жена **Милана Станковића**, из Дражировца у ср. добричком.

У години 1898. одговарала је код лесковачког суда за тровање, али је пуштена из недостатка доказа, док су јој брат Коста и снаја Бурђа осуђени на по 20 година робије. Сем овога у 1902. години одговарала је за крађу.

Истрагу по овом делу водили су г.г. Андра Петровић, окружни начелник и Јовица Вукосављевић, писар начелства, којима се искључиво има захвалити за успешан исход истраге.

Изнесећи фотографију Костадинкину, скрећемо пажњу властима, а и приватнима, ако би што знали о њој и каквом њеном кривичном делу, да о томе одмах известе начелство окружнога или уредништво «Полиц. Гласника».

НАЂЕН ЛЕШ

У атару села Ливадице у срезу моравском округа пожаревачког на дан 9. т. м-ца изва-

чила је Морава леш непознатог човека, старог до 45 година, дужине 1.71 см., добро угледног и развијеног, црних очију, црне и црседе браде и бркова, округлог лица, без икаквих особених знакова, у обичном сељачком одећу, босовог и гологлав. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а приватни се моде, ако би што ближе знали о овоме лешу, да известе начелника среза моравског округа пожаревачког, позивајући се на Бр. 7995, да би се могла утврдити идентичност леша. — АБр. 666.

УХВАЋЕН

Добросав Војић, осуђеник Београдског Казненог завода, чију смо фотографију и потерницу изнели у 24. броју «Полицијског Гласника», 10. т. м-ца ухваћен је у Врзоходу у срезу моравском округа пожаревачког, те је престала потреба за његовим тражењем. — АБр. 668.

ПОТЕРЕ

Милоје Вељковић, поштански кочијаш, одговара код начелника среза бољевачкога за извесна кривична дела, али се налази у бегству. Милоје је родом из Добрујевца у срезу бољевачком, стар 26 година, висок, добро развијен, у опште црномањаст, нагарених наусница, на левом образу и левој страни чела има белеге од убоја, још добро незарасле. Одело носи обично сељачко, а чешће и прекројено војничко одело, и тада има на оковратнику поштански знак трубе. Осуђиван је два пута за крађе и врло је препреден. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Милојем најживље трагају, и у случају проналаска под јаким стражом упуте га начелнику среза бољевачког, позивајући се на Бр. 7270.

Крађа стоке. Ноћу између 7. и 8. т. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Драгутину Борђевићу, тежаку из Рајковца у срезу јасеничком округа крагујевачког. Кобила је матора 8 година, длаке жуто-доратасте, на оку има брадавицу, а на леђима белегу од седла, са жигом К. Нека све полицијске и општинске власти живо настану, да се кривац и покрађа пронађу и о резултату известе начелника среза јасеничког округа крагујевачког с позивом на Бр. 11765.

Александар Марковић, коцкар из Параћина, који је био у притвору код начелника среза параћинског, због преваре, побегао је из ходника среске канцеларије. Александар је стар 24 год., жутих бркова, сувољав, средњег раста, у грађанском одећу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим нареде најживље трагање, и о резултату известе поменимото начелника или Управу града Београда с позивом на Бр. 21380.

Сима Живковић, раденик из Ниша, извршив два убиства и један покушај убиства на дан 14. тек. м-ца побегао је. Он је родом из Турске, стар 40 година, плав, у лицу сувољав, на левој горњој трепавици има брадавицу, од одећа је имао гуњ и узане чакшире, а на глави шубару. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и пронађеног под јаким стражом упуте начелству округа нишког или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 21381.